

DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.5-4
УДК 657

Демський В. І.

аспірант кафедри обліку та аналізу,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-1542-3363>

ОБЛІК ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ УЧЕНИХ

Стаття присвячена дослідженню тенденцій у вітчизняній обліковій науці щодо обліку логістичних витрат підприємства. Визначено, що основна кількість публікацій пов'язана з визначенням дефініції “логістичні витрати”, підходами до їх класифікації та відображенням на рахунках синтетичного обліку. На основі аналізу понятійного апарату виокремлено характеристики логістичних витрат як таких, що є частиною операційних витрат, пов'язані з рухом матеріальних, фінансових, трудових та інформаційних ресурсів логістичного ланцюга, та супроводжують логістичні операції підприємства на кожному з етапів. Наведено основні дослідження щодо групування та класифікації логістичних витрат, які містять завершений комплексний характер. Розкрито пропозиції вітчизняних науковців щодо синтетичного та аналітичного обліку логістичних витрат в частині пропонованих рахунків та субрахунків.

Ключові слова: логістика, бухгалтерський облік, логістичні витрати, логістичний ланцюг, класифікація витрат.

Volodymyr Demskyi

Lviv Polytechnic National University

ACCOUNTING FOR LOGISTICS COSTS IN THE RESEARCH OF DOMESTIC SCIENTISTS

Introduction. Gaining competitive advantages in the market can be ensured by optimizing the logistics costs of an enterprise. Positioning of accounting as a source of reliable information for making managerial decisions necessitates the study of trends in the domestic accounting science regarding the accounting of logistics costs. Such research should be carried out in terms of the following issues: recognition of costs and their classification as logistics costs, grouping and classification, synthetic and analytical accounting of this category of costs, their place in the accounting policy of the enterprise. After all, only an effective accounting system can provide an information and analytical basis for optimizing the logistics costs of an enterprise.

Purpose. The purpose of the article is to analyze the latest research in the national accounting science on accounting for logistics costs of an enterprise. **Methods.** In order to solve the tasks set in the article, general scientific and special research methods are used, in particular: observation, bibliographic analysis, synthesis and generalization. **Results.** The areas of research in which the current focus of attention of domestic scientists is generalized. The characteristics of logistics costs as part of the operating expenses of an enterprise related to the movement of material, financial, labor and information resources that are elements of the logistics chain and accompany the logistics operations of an enterprise at each stage are allocated. The article reveals the proposals of domestic scholars on the reflection of logistics costs in the accounts and subaccounts of synthetic accounting, which provide for both the opening of additional accounts to summarize information on logistics costs and the allocation of subaccounts to existing ones. **Conclusion.** The analysis of scientific research on the subject of accounting for logistics costs allows us to conclude that the majority of publications are related to the definition of “logistics costs”, approaches to their classification and reflection in the accounts of synthetic accounting. At the same time, there are not enough completed works on the topic of primary accounting of logistics costs, automation and their reflection in financial and management reporting.

Key words: logistics, accounting, logistics costs, logistics chain, cost classification.

Постановка проблеми та її актуальність.

Актуальність розвитку тематики обліку логістичних витрат за сучасних умов визначається такими чинниками:

1) життєва важливість отримання переваг на конкурентному ринку шляхом оптимізації логістичних процесів на підприємстві;

2) необхідність скорочення логістичних витрат, інформаційно-аналітичне підґрунтя для якого може

надати лише ефективна система бухгалтерського обліку;

3) облік як джерело надійної інформації для прийняття управлінських рішень потребує належного виявлення, класифікації та реєстрації логістичних витрат.

Для обліку ж характерними проблемами є визнання витрат та їх віднесення до складу логістичних, групування та класифікація, відображення на

стандартизованих рахунках і ведення раціонального аналітичного обліку цієї категорії витрат, їх місце у обліковій політиці підприємства, особливості здійснення записів на первинному, узагальнюючому та підсумковому етапах облікового процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В. Дерій та І. Лукановська у статті [1] виокремлюють такі області досліджень, у яких знаходиться сучасний фокус уваги вітчизняних науковців: логістична діяльність та управління нею; поняття і місце логістичних витрат у витратах підприємств; синтетичний і аналітичний облік логістичних витрат у системі рахунків; центри відповідальності логістичних витрат.

Останніми роками питанням теоретичного обґрунтування місця обліку логістичних витрат у системі управління підприємствами різних галузей та форм власності присвячували праці такі вітчизняні науковці: Гулин І.Ю., Гуцал Н.А., Лободзинська Т.П. [2], Медвідь Л.Г., Воронко Р.М., Редченко К.І. [3], Гурч Л.М., Соломенко Г.В., Корінна Л.Ю. [4], Левкович А.В. [5], Мішина С.В., Мішин О.Ю. [6], Родіна О.В. [7], Кирильєва Л.О., Чернікова І.Б., Кирильєва Д.Д. [8], Медвідь Л.Г., Медвідь А.В. [9], Овчарова Н.В., Олексіч Ж.А., Устик Є.С. [10], Нікшич С.М. [11], Богач А.Г. [13].

За наявності значної кількості тематичних праць щодо обліку логістичних витрат зрозуміло є необхідність узагальнення їх внеску в облікову науку та узагальнення напрацьованих вітчизняними вченими рекомендацій.

Мета статті. У статті ставимо за мету структурувати існуючі наукові дослідження останніх 20 років, присвячені тематиці обліку логістичних витрат.

Поставлена мета зумовлює необхідність вирішення низки завдання теоретико-методологічного характеру:

- виокремлення характеристик логістичних витрат на основі аналізу понятійного апарату;
- представлення основних досліджень щодо групування та класифікації логістичних витрат, які містять завершений комплексний характер;
- узагальнення результатів наукових пошуків, спрямованих на розв'язання проблем синтетичного та аналітичного обліку логістичних витрат;
- огляд наукових публікацій, присвячених іншим тематичним напрямкам, зокрема особливостям відображення логістичних витрат у Наказі про облікову політику підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз джерельної бази робіт, присвячених обліку логістичних витрат демонструє зацікавленість українських вчених, у першу чергу, в удосконаленні існуючого понятійного апарату з означеної тематики.

Аналіз дефініцій логістичних витрат, проведений, зокрема, такими науковцями як І.Ю. Гулин,

Н.А. Гуцал, Т.П. Лободзинська [2], Л.Г. Медвідь, Р.М. Воронко, К.І. Редченко [3] дозволяє зробити такі висновки для подальшого врахування при побудові ефективної системи бухгалтерського обліку:

- це частина сукупних, а конкретніше – операційних, витрат діяльності підприємства;
- це зменшення економічних вигод (висновок формується із розуміння самої економіко-облікової сутності поняття «витрати»), представлене у грошовому вираженні;
- це витрати, пов'язані із рухом матеріальних, фінансових, трудових та інформаційних ресурсів, що є елементами логістичного ланцюга;
- це витрати, які супроводжують логістичні операції, починаючи від закупівлі матеріальних ресурсів і завершуючи доставкою продукції споживачу. У деяких дослідженнях цей процес розширюється від дослідження ринку і аж до післягарантійного супроводу реалізованого продукту.

Класифікація – це ще одна важлива і популярна тема у наукових дослідженнях вітчизняних вчених, оскільки прямо впливає на формування аналітичних рахунків щодо обліку логістичних витрат та отримання деталізованої інформації про них різними ланками управління. У цьому плані чи не найважливішою класифікаційною ознакою є сфера функціонування. Наприклад: постачання, організація та управління виробництвом, розподіл, транспортування, утримання складів і зберігання запасів, утримання підсистеми інформаційного забезпечення [4]. Комплексні дослідження щодо групування логістичних витрат за різними ознаками можна знайти у роботах А.В. Левкович [5], С.В. Мішиної та О.Ю. Мішина [6], О.В. Родіної [7] та інших.

Особливо широкий спектр пропозицій вітчизняних науковців стосується вдосконалення синтетичного та аналітичного обліку логістичних витрат (табл. 1).

Як бачимо, автори досі не мають єдиної думки щодо відображення тих чи інших логістичних витрат у бухгалтерському обліку, пропонуючи для цього широкий спектр рахунків: 29, 86, 92, 93 і навіть рахунки позабалансового обліку (як наприклад, у [12]).

Проблематика відображення в обліковій політиці підприємства логістичних витрат досліджувалася у роботах вітчизняних вчених фрагментарно, без належної акцентуалізації на ключових проблемах та способах їх вирішення. Зокрема, у статті А. Богача лише вказується на необхідність чіткого прописування в наказі організацію методики вирішення завдань обліку логістичних витрат, спричинених вирішенням завдань управління матеріальними й інформаційними потоками [13, с. 181].

Синтетичні рахунки та субрахунки для обліку логістичних витрат, пропонувані у дослідженнях вітчизняних науковців

Рахунки та субрахунки	Автори	Кирильсва Л.О. та ін. [8]	Медвідь Л.Г. та Медвідь А.В. [9]	Овчарова Н.В. та ін. [10]	Нікшич С.М. [11]
29 «Логістичні витрати постачання»:		+		+	
291 «Витрати на постачання»		+			
292 «Витрати на транспортування»		+		+	
293 «Витрати на зберігання товарних запасів»				+	
294 «Інші логістичні витрати»				+	
86 «Логістичні витрати»			+		
861 «Логістичні витрати процесу постачання»			+		
862 «Логістичні витрати процесу виробництва»			+		
863 «Логістичні витрати процесу збуту»			+		
92 «Адміністративні витрати»:		+			
921 «Логістичні витрати на інформаційне забезпечення»		+			
922 «Виплати логістам»		+			
93 «Витрати на збут»:		+			
931 «Логістичні витрати складування»		+			
932 «Маркетингові витрати»		+			
933 «Логістичні витрати на управління запасами»		+			
934 «Логістичні витрати розподілу»		+			
93 (з перейменуванням на «Витрати на збут і обслуговування клієнтів») і з виділенням окремих субрахунків для обліку витрат на утримання запасів готової продукції (товарів), утримання виробничих запасів для клієнтів та ін.					+

Джерело: авторське опрацювання на основі [8–11]

Висновки. Провівши аналіз робіт вітчизняних вчених у фахових виданнях, присвячених обліку логістичних витрат, робимо висновок, що сучасні науковці тяжіють до ґрунтовного дослідження питань, пов'язаних з визначенням, класифікацією та відображенням на рахунках обліку цієї категорії витрат. У той же час досі бракує завершених робіт на тему їх первинного обліку, автоматизації та відо-

браження у фінансовій та управлінській звітності. Також малодослідженою залишається проблематика місця підсистеми обліку логістичних витрат як в обліковій, так і в управлінській системах, основних користувачів інформації про логістичні витрати та їх інформаційні потреби, відповідності сучасної методології обліку логістичних витрат цілям сталого розвитку економіки тощо.

Література:

1. Дерій В., Лукановська І. Облік витрат у системі управління логістичною діяльністю підприємства. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30. № 1. Ч. 2. С. 24–30.
2. Гулин І.Ю., Гуцал Н.А., Лободзинська Т.П. Проблеми відображення в обліку логістичних витрат та шляхи їх вирішення. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1906>
3. Медвідь Л.Г., Воронко Р.М., Редченко К. І. Класифікація логістичних витрат торговельних підприємств у підсистемі управлінського обліку. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2022. № 50. С. 3–41.
4. Гурч Л. М., Соломенко Г. В., Корінна Л. Ю. Управління логістичними витратами як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2011. № 30. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/307>
5. Левкович А. В. Класифікація логістичних витрат виробничих підприємств для потреб обліку і контролю. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2015. Вип. 48. С. 54–61.
6. Мішина С. В., Мішин О. Ю. Багатокритеріальна класифікація логістичних витрат підприємства. *Комуніальне господарство міст*. 2008. № 85. С. 114–119.

7. Родіна О.В. Місце логістичних витрат у загальній структурі витрат підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 47. С. 95–100.
8. Кирильєва Л.О., Чернікова І.Б., Кирильєва Д.Д. Організація управлінського обліку витрат у логістичній системі товароруху. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг*. 2011. Вип. 1 (13). С. 26–33.
9. Медвідь Л.Г., Медвідь А.В. Організаційно-методичне забезпечення обліку логістичних витрат. *Підприємництво і торгівля*. 2016. Вип. 20. С. 53–63.
10. Овчарова Н.В., Олексіч Ж.А., Устик Є.С. Обліково-аналітичне забезпечення управління транспортною логістикою підприємства. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2022. № 4. С. 34–42.
11. Нікшич С.М. Теоретико-методичні засади оцінювання логістичних витрат підприємств. *Логістика*. 2008. № 623. С. 182–190.
12. Мішина С.В., Мішин О.Ю. Ієрархічна класифікація логістичних витрат за функціональним призначенням. *Бізнес Інформ*. 2011. № 9. С. 103–105.
13. Богач А. Наказ про облікову політику – основний регламентуючий документ із формування методики обліку логістичних витрат підприємства. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 6. С. 180–182.

References:

1. Derii V., Lukanovska I. (2020) Oblik vytrat u systemi upravlinnia lohistrychnoiu diialnistiu pidpriemstva [Accounting of costs in the management system of enterprise logistic activities]. *Ekonomichni Analiz – Economic Analysis*, vol. 30, no. 1, part 2, pp. 24–30.
2. Hulyn I. Iu., Hutsal N. A., Lobodzynska T. P. (2022) Problemy vidobrazhennia v obliku lohistrychnykh vytrat ta shliakhy yikh vyryshennia [Display problems in accounting of logistics costs and ways to solve them]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 45. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1906> (accessed September 19, 2024).
3. Medvid L. H., Voronko R. M., Redchenko K. I. (2022) Klasyfikatsiia lohistrychnykh vytrat torhovelnykh pidpriemstv u pidsystemi upravlinskoho obliku [Classification of logistics costs of trading enterprises in the managerial accounting subsystem]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Herald of Lviv University of Trade and Economics. Economic sciences*, vol. 50, pp. 34–41.
4. Hurch L. M., Solomenko H. V., Korinna L. Iu. (2011) Upravlinnia lohistrychnymy vytratamy yak faktor pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva [Management of logistics costs as a factor in increasing the competitiveness of the enterprise]. *Problemy pidvyshchennia efektyvnosti infrastruktury – Problems of improving infrastructure efficiency*, vol. 30. Available at: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/307> (accessed September 19, 2024).
5. Levkovich A. V. (2015) Klasyfikatsiia lohistrychnykh vytrat vyrobnychykh pidpriemstv dlia potreb obliku i kontroliu [Classification of logistics costs of production enterprises for accounting and control]. *Visnyk Lvivskoi komertsii i akademii. Seriia ekonomichna – Bulletin of the Lviv Commercial Academy. The series is economic*, vol. 48, pp. 54–61.
6. Mishyna S. V., Mishyn O. Iu. (2008) Bahatokryterialna klasyfikatsiia lohistrychnykh vytrat pidpriemstva [Multi-criteria classification of enterprise logistics costs]. *Kommunalnoe khoziaistvo horodov – Municipal services of cities*, vol. 85, pp. 114–119.
7. Rodina O. V. (2020) Mistse lohistrychnykh vytrat u zahalnoi strukturi vytrat pidpriemstva [The place of logistics costs in overall costs structure of the enterprise]. *Infrastruktura rynku – Market Infrastructure*, vol. 47, pp. 95–100.
8. Kyrylieva L. O., Chernikova I. B., Kyrylieva D. D. (2011) Orhanizatsiia upravlinskoho obliku vytrat u lohistrychnii systemi tovarorukhu [Organization of management cost accounting in the logistics system of goods movement]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli i posluh – Economic strategy and prospects for the development of trade and services*, vol. 1(13), pp. 26–33.
9. Medvid L. H., Medvid A. V. (2016) Orhanizatsiino-metodychne zabezpechennia obliku lohistrychnykh vytrat [Organizational and methodical providing of logistics costs accounting]. *Pidpriemnytstvo i torhivlia – Entrepreneurship and trade*, vol. 20, pp. 53–63.
10. Ovcharova N. V., Oleksich Zh. A., Ustyk Ye. S. (2022) Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia transportnoi lohistrykoiu pidpriemstva [Accounting and analytical ensuring the transport logistics management of the enterprise]. *Visnyk SumDU. Seriia “Ekonomika” – Bulletin of Sumy State University. Economy*, vol. 4, pp. 34–42.
11. Nikshych S. M. (2008) Teoretyko-metodychni zasady otsiniuvannia lohistrychnykh vytrat pidpriemstv [Theoretical and methodological principles of assessment of logistics costs of enterprises]. *Lohistyka – Logistics*, vol. 623, pp. 182–190.
12. Mishyna S. V., Mishyn O. Iu. (2011) Iierarkhichna klasyfikatsiia lohistrychnykh vytrat za funktsionalnym pryznachenniam [Hierarchical classification of logistic expenses for functional purposes]. *Biznes Inform – Business Inform*, vol. 9, pp. 103–105.
13. Bohach A. (2010) Nakaz pro oblikovu polityku – osnovnyi rehlamentuiuchy dokument iz formuvannia metodyky obliku lohistrychnykh vytrat pidpriemstva [The order on the accounting policy is the main regulatory document on the formation of the method of accounting for the enterprise's logistics costs]. *Ekonomichni Analiz – Economic Analysis*, vol. 6, pp. 180–182.

Стаття надійшла до редакції 02.09.2024 р.